

UZASADNIENIE

Zarządzenie reguluje kwestie nadawania numerów bankom, numerów ewidencyjnych ich jednostkom organizacyjnym, numerów rozliczeniowych służących do identyfikacji jednostek w rozliczeniach międzybankowych oraz zasady numerowania rachunków bankowych.

Zarządzenie podzielone jest na pięć rozdziałów. Poza przepisami ogólnymi i końcowymi zarządzenie określa podstawowe uprawnienia i obowiązki banków oraz Narodowego Banku Polskiego (NBP) w zakresie numeracji. W rozdziale drugim zarządzenie określa uprawnienia i zasady dla numerowania banków i ich jednostek organizacyjnych, zakres i cel stosowania nadanych numerów, a także ich długość oraz składnię. Rozdział ten zawiera również zasady postępowania z numerami, o których mowa w zarządzeniu, w przypadku przekształceń własnościowych. Rozdział trzeci zawiera przepisy odnoszące się do wykazu numerów i jego publikacji. Rozdział czwarty reguluje zasady numerowania rachunków bankowych, ich długość, składnię, zasady postępowania z tymi numerami w przypadku przekształceń własnościowych oraz kwestie związane z identyfikacją rachunków bankowych w rozliczeniach. Rozdział piąty określa przepisy przejściowe i końcowe zarządzenia.

Zakres merytoryczny zarządzenia obejmuje materię regulowaną obecnie zarządzeniem nr 15/2010 Prezesa NBP z dnia 15 lipca 2010 r. w sprawie sposobu numeracji banków i rachunków bankowych.

Zarządzenie ma na celu uproszczenie oraz unowocześnienie procesu nadawania numerów bankom i ich jednostkom organizacyjnym, a także doprecyzowanie zasad numeracji i dostosowanie przepisów z tym związanych do nowych potrzeb rynkowych. Jedną z głównych zmian w zarządzeniu jest zmiana wynikająca z rezygnacji z zasady identyfikowania jednostek organizacyjnych banków wyłącznie poprzez jeden numer rozliczeniowy. Kolejną istotną zmianą w stosunku do rozwiązań stosowanych na podstawie przepisów obecnego zarządzenia jest wykorzystanie elektronicznej formy komunikacji z NBP w sprawach regulowanych zarządzeniem. W tym celu NBP udostępni poprzez stronę internetową system informatyczny EWIB 2.0, który umożliwi taką formę komunikacji i ułatwi wypełnianie wymogów zarządzenia poprzez realizację procesów związanych z numeracją bezpośrednio w tym systemie.

Mając na uwadze powyższe, zarządzenie, w stosunku do obecnie obowiązującego, rozszerzono głównie o:

- objęcie numeracją wszystkich jednostek organizacyjnych banków uczestniczących w rozliczeniach pieniężnych, w tym jednostek działających za granicą;
- wykorzystanie systemu informatycznego EWIB 2.0 wspierającego proces nadawania numerów i zarządzania informacją pozyskaną w wyniku tego procesu.

Zarządzenie różni się od obowiązującego sposobem przekazywania danych (wprowadza elektroniczną wymianę danych).

Skala proponowanych zmian skłoniła NBP do zastosowania techniki legislacyjnej polegającej na wprowadzeniu nowego zarządzenia zastępującego obecnie obowiązujące.

Pomimo wprowadzenia do zarządzenia istotnych zmian w stosunku do obecnie obowiązujących przepisów, nie występuje ryzyko dla poprawnego funkcjonowania rozliczeń międzybankowych w Polsce.

Uzasadnienie szczegółowe

W § 1 określono zakres przedmiotowy zarządzenia, wynikający z delegacji ustawowej.

W § 2 zdefiniowano na potrzeby zarządzenia podstawowe terminy, a także zastosowane skróty w celu polepszenia czytelności dalszych przepisów, ich uproszczenia oraz właściwej interpretacji.

W § 3 określono zakres i sposób przekazywania danych do NBP oraz miejsce, w którym dostępne są szczegółowe informacje dotyczące obsługi systemu EWIB 2.0, w tym instrukcje dotyczące realizacji procesów, wynikających z przepisów zarządzenia, z wykorzystaniem elektronicznej formy komunikacji.

W § 4 określono uprawnienia Departamentu Systemu Płatniczego NBP (DSP) do numerowania banków i ich jednostek. Przepisy tego paragrafu określają także zakres numeracji, rodzaje numerów oraz ich składnię i cechę, jaką jest niepowtarzalność (unikatowość) w całym systemie numeracji banków w Polsce. W paragrafie tym zawarte są także prawa i obowiązki banków dotyczące występowania o numery. Zarządzenie zakłada obowiązkowe występowanie przez bank o nadanie numeru banku i numerów ewidencyjnych dla jego jednostek organizacyjnych podlegających numeracji.

Zgodnie z definicją zastosowaną w zarządzeniu jednostką organizacyjną banku podlegającą numeracji jest placówka dedykowana bezpośredniej obsłudze klientów banku (np. oddział, filia, agencja, niezależny punkt kasowy oraz centralę banku, itp.), a także wewnętrzna jednostka centrali banku przeznaczona bezpośrednio lub pośrednio do obsługi klientów banku, mająca integralną funkcję w procesie rozliczeń pieniężnych (np. departament prowadzący rachunki bankowe, centrum kompetencyjne, jak centrum obsługi klientów korporacyjnych, itp.). Zarządzenie zakłada, że każda tak określona jednostka powinna posiadać unikatowy identyfikator, jakim jest numer ewidencyjny. Przepisy zarządzenia nie dotyczą pozostałych jednostek, do których można zaliczyć np. jednostki analityczne, kontrolne, wsparcia (jak komunikacja, informatyka), czy wewnętrzne (jak kadry, księgowość) itp.

Zarządzenie zakłada fakultatywność posiadania przez bank numeru rozliczeniowego, o ile bank nie prowadzi rachunków bankowych. W przypadku prowadzenia rachunków bankowych przez bank, numer rozliczeniowy jest wymagany z uwagi na przepisy § 13, pkt 2. Zarządzenie zakłada także, że bank może wskazać jednostki, które będą korzystały z poszczególnych numerów rozliczeniowych lub nawet wskazać jedną jednostkę organizacyjną, która będzie obsługiwać centralnie rachunki wszystkich klientów banku, a tym samym będzie wykorzystywać wszystkie nadane numery rozliczeniowe. Zgodnie z przepisami możliwe będzie również przenoszenie numerów rozliczeniowych pomiędzy

jednostkami organizacyjnymi banku, z zastrzeżeniem, że numer rozliczeniowy w danym czasie może być wykorzystywany tylko przez jedną jednostkę organizacyjną banku. Zaproponowane zmiany dotyczące numerów rozliczeniowych odzwierciedlają aktualną sytuację rynkową, gdzie powszechnie występują przypadki wykorzystywania przez banki, obsługujące klientów za pośrednictwem rozległej sieci oddziałów, tylko jednego bądź kilku numerów rozliczeniowych. Ponadto występują przypadki, gdzie w wyniku przekształceń własnościowych lub organizacyjnych obsługą wielu numerów rozliczeniowych zajmuje się jedna jednostka organizacyjna (np. centrum rozliczeń). Nowe przepisy doprecyzowują takie sytuacje i dostosowują zarządzanie numerami rozliczeniowymi do realiów rynkowych.

W § 5 określony został tryb nadawania numeru banku i postać dokumentów wymaganych do nadania numeru. Zarządzenie zakłada, że w procedurze nadania numeru banku stosuje się wyłącznie postać papierową dokumentów, z tym że zgłoszenie o nadanie numeru przekazywane jest poprzez wypełnienie danych na formularzu umieszczonym na stronie internetowej systemu EWIB 2.0.

§ 6 określa tryb postępowania wynikający z przekształceń własnościowych, w tym czynności i obowiązki banku związane z tym procesem. Z uwagi na zróżnicowanie procedur prawnych pomiędzy przekształceniami wewnątrz krajowymi a transgranicznymi wprowadzono odrębne zestawy dokumentów wymaganych przez NBP, uwzględniające poszczególne przypadki.

§ 7 określa tryb nadawania numeru ewidencyjnego dla jednostki organizacyjnej banku oraz tryb postępowania wynikający z przekształceń własnościowych, w tym czynności banku związane z tym procesem. Na potrzeby zarządzenia przyjęto, że jednostką centralną banku będzie:

- centrala banku krajowego lub
- główna siedziba oddziału banku zagranicznego lub oddziału instytucji kredytowej,

której adres jest zgodny z wpisem w Krajowym Rejestrze Sądowym.

W § 8 określony został tryb nadawania numeru rozliczeniowego oraz tryb postępowania wynikający z przekształceń własnościowych, w tym czynności i obowiązki banku związane z tym procesem. Utrzymano automatyczną przenaszalność numerów w przypadku łączenia banków oraz utworzenia banku przez oddział instytucji kredytowej na podstawie art. 42a ust. 1 ustawy Prawo bankowe, jak również, ze względu na nietypowy przebieg procesów przekształceń, obowiązek uzgodnień banku z DSP w przypadku nabycia przedsiębiorstwa bankowego lub jego podziału. Wspólne korzystanie z numerów rozliczeniowych dotyczy sytuacji, w której bank dzielony przekazuje do banku przejmującego część rachunków bankowych swoich klientów. Taka sytuacja oznacza, że ten sam numer rozliczeniowy jest wykorzystywany czasowo przez klientów dwóch banków. W czasie wspólnego korzystania z numeru rozliczeniowego dany numer w ramach systemów płatności przypisany będzie tylko do jednego banku. Czasowe współdzielenie numeru rozliczeniowego stanowi jedynie informację o takiej sytuacji.

§ 9 określa czynności banku w przypadku zmiany danych.

W § 10 utrzymano możliwość przekazywania zgłoszeń oraz dokumentów banków spółdzielczych przez banki zrzeszające. Jednakże nowe zarządzenie umożliwia przekazywanie zgłoszeń i dokumentów bezpośrednio przez bank spółdzielczy.

W § 11 określono kwestie prowadzenia wykazu numerów banków i ich jednostek organizacyjnych, w tym aktualizowania i publikowania danych uzyskanych przez DSP w wyniku procesu numerowania

Przepisy rozdziału czwartego zarządzenia nie uległy dużym zmianom w stosunku do rozdziału trzeciego obecnie obowiązujących przepisów. Do najistotniejszych zmian należą:

- przesunięcie do rozdziału drugiego szczegółów związanych z przenoszeniem rachunków bankowych w wyniku łączenia się banków,
- uwzględnienie zasad identyfikacji rachunków bankowych wymaganych przez prawo oraz doprecyzowanie, że do identyfikacji rachunków w rozliczeniach stosuje się numery rachunków bankowych, których elementem składowym są numery rozliczeniowe zawarte w wykazie publikowanym przez NBP.

W § 12 wskazane są Numer Rachunku Bankowego (NRB) lub zamiennie Międzynarodowy Numer Rachunku Bankowego (IBAN) jako standardy numerowania rachunków bankowych w Polsce.

§ 13 i 14 zawierają strukturę składni NRB i IBAN oraz uprawnienia banku prowadzącego rachunek do nadawania numeru porządkowego i wyliczania liczby kontrolnej. Przez unikatowość numerów rachunków bankowych w tych standardach należy rozumieć ich niepowtarzalność, tj. wykluczenie identyfikowania różnych rachunków tym samym numerem.

§ 15 i 16 regulują zasady sprawdzania liczby kontrolnej NRB i IBAN. W zarządzeniu utrzymano odwołanie do Polskiej Normy PN-F-01102 „Bankowość i pokrewne usługi finansowe – Numer Rachunku Bankowego (NRB) – Elementy i zasady tworzenia”, która określa strukturę NRB i IBAN, metody wyliczania oraz sprawdzania liczby kontrolnej.

W § 17 utrzymano zasady związane z przejmowaniem rachunków bankowych w wyniku przekształceń własnościowych banków. Szczegółowe przepisy zostały uwzględnione w § 8, umiejscowionym w rozdziale drugim regulującym kwestie numeracji banków i ich jednostek.

W § 18 uzupełniono zapis regulujący kwestie identyfikacji rachunku bankowego o przepisy dotyczące numeru rozliczeniowego oraz o odwołanie się do obowiązującego prawa.

Powodem doprecyzowania przepisów na temat identyfikacji rachunków bankowych w rozliczeniach, które zawierają numery rozliczeniowe publikowane w wykazie NBP, jest ograniczenie ryzyka braku możliwości identyfikacji banków uczestniczących w transakcjach, w szczególności w przypadku rozliczeń transgranicznych.

Uzupełnienie tego paragrafu odwołaniem do przepisów prawa wynika z potrzeby uwzględnienia prawa wyższego rzędu, jakim rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 260/2012 z dnia 14 marca 2012 r. ustanawiające wymogi techniczne i handlowe

w odniesieniu do poleceń przelewu i poleceń zapłaty w euro oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 924/2009).

§ 19 zawiera przepis o ważności numerów banków, numerów rozliczeniowych i numerów rachunków bankowych nadanych przed dniem wejścia w życie zarządzenia.

W § 20 przyjęto zasadę, że w dniu wejścia w życie zarządzenia zostaną automatycznie nadane numery ewidencyjne dla tych jednostek organizacyjnych banków, które obecnie posiadają numery rozliczeniowe.

Przepisy zawarte w § 21 pozwalają bankowi, który otrzymał zgodę na czasowe utrzymywanie numeru rozliczeniowego przejętego od innego banku, na wystąpienie do DSP z prośbą o powtórne rozpatrzenie tej kwestii, w oparciu o przepisy nowego zarządzenia.

W § 22 wprowadzono przepis regulujący kwestie nadania numeru banku lub numeru rozliczeniowego w przypadku wystąpienia banku o taki numer przed dniem wejścia w życie nowego zarządzenia.

§ 23 zawiera przepisy dotyczące okresu przejściowego potrzebnego do uzupełnienia wszystkich danych wymaganych zarządzeniem przed ich upublicznieniem.

§ 24, 25 i 26 zawierają przepisy dotyczące terminu obowiązywania nowego prawa.

Wprowadzono dwa załączniki, które określają: zakres danych przekazywanych do NBP w ramach procesu numeracji banków i ich jednostek organizacyjnych i sposób wyliczania cyfry kontrolnej numeru rozliczeniowego. Załącznik nr 1 zawiera zakres danych przekazywanych do NBP w zgłoszeniach wraz z objaśnieniami. Załącznik nr 2 określa sposób, w jaki wylicza się cyfrę kontrolną dla numeru rozliczeniowego. W załączniku doprecyzowano wzór wyliczania cyfry kontrolnej. Wynika to z konieczności uwzględnienia specyficznego układu danych, gdy suma iloczynu wag i cyfr na poszczególnych pozycjach jest wielokrotnością liczby 10, tak aby obliczenie według wzoru dawało poprawny wynik równy 0.

Zarządzenie będzie oddziaływać na banki krajowe, oddziały banków zagranicznych oraz oddziały instytucji kredytowych utworzone i działające zgodnie z przepisami ustawy – Prawo bankowe, a także na Narodowy Bank Polski, w zakresie uproszczenia procedur związanych z nadawaniem numerów bankom i numerów rozliczeniowych. Jednocześnie, nowe przepisy nie powodują konieczności dokonania zmian organizacyjnych przez banki i ich klientów.

Projekt zarządzenia był konsultowany z podmiotami zewnętrznymi.